

Лекція №4

Тема 4. Держава і громадянське суспільство: аспекти взаємовідносин

Питання для обговорення

1. Громадянське суспільство як сукупність різноманітних форм соціальної активності населення.
2. Зв'язок громадянського суспільства з державою. Комунікації з громадськістю.
3. Законодавчі основи регулювання діяльності громадянського суспільства в Україні.

1. Громадянське суспільство як сукупність різноманітних форм соціальної активності населення

Найвищим ступенем розвитку суспільства є громадянське суспільство з високорозвиненими правовими відносинами. Це – суспільство рівноправних громадян, яке не залежить від держави, але активно взаємодіє з нею заради спільного блага.

Громадянське суспільство становить собою сукупність різноманітних форм соціальної активності населення та його самоорганізації, що відображає реальний розподіл функцій держави та суспільства в соціальній сфері. Разом із тим, воно не може сформуватися там, де люди не ведуть боротьби за свої права та свободи, де немає певних традицій критичного підходу до політичного життя, діяльності владних інститутів, де громадяни, отримавши свободу, поступово починають „втікати” від неї. Жити в такому суспільстві складно й відповідально, адже громадянство має звикнути брати „на себе” певний обсяг обов’язків і добровільно їх виконувати.

В економічній сфері громадянське суспільство передбачає рівноправність різних форм власності: недержавних підприємств, приватних колективів, орендних, колективних акціонерних об’єднань, кооперативних асоціацій та інших об’єднань громадян, створених ними за власною ініціативою.

У соціальній сфері воно передбачає діяльність різних неформальних громадських об’єднань, інституцій місцевого самоврядування, недержавних засобів масової інформації тощо. Важливо те, що соціальна сфера відводить чільне місце сім’ї, об’єднанням за інтересами та навчанням. Саме тут формується громадська думка, розв’язуються суспільні конфлікти, і, зрештою, проходить інституційне оформлення інтересів, що виникають у суспільстві. Методи реалізації в цій сфері – переконання, компроміс, постійні переговори, тобто все в рамках чинної Конституції та законів держави.

Духовна сфера громадянського суспільства передбачає свободу думки, совісті, слова, самостійність і незалежність від державних структур. За структурою духовна сфера складається із соціокультурних відносин, її

елементами є школа, церква, різноманітні культурно-мистецькі заклади, але такою мірою, як вони виступають як недержавні об'єднання.

Політична основа громадянського суспільства – це демократична, правова держава, що забезпечує кожному громадянину можливість брати участь у державних справах. У такій державі абсолютно неприпустимою є будь-яка дискримінація за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Економічною основою громадянського суспільства є відносини ринкового характеру. Роль економічного чинника залишається важливим для функціонування громадянського суспільства, оскільки, з одного боку, громадянське суспільство зазнає значного впливу приватних економічних інтересів, а з іншого – розвинуте громадянське суспільство може стати союзником учасників ринкових відносин, що сприятиме стабілізації державної політики, перерозподілу фінансових та інформаційних потоків.

Власність, в контексті громадянського суспільства, має використовуватись для блага кожної людини та суспільства через благодійництво або економічну діяльність інститутів громадянського суспільства.

Соціальною основою громадянського суспільства має бути соціальне середовище нового типу, яке максимально відповідає демократичним (загальносуспільним) цінностям розвитку громадянського суспільства та спрямоване на їх опанування.

2. Зв'язок громадянського суспільства з державою. Комунікації з громадськістю.

Громадянське суспільство тісно пов'язане з державою. Існувати одне без одного вони не можуть, адже завдяки державі люди набувають цивілізованості, організуються та стають самим суспільством. З іншого боку, держава не може існувати поза суспільством, вона служить йому. Громадянське суспільство є своєрідною протиположністю державі в її постійному прагненні розширити межі своєї влади, панування. Отже, зрозуміло, що чим розвинутіше громадянське суспільство, тим демократичніша держава.

Відносини державної влади та громадянського суспільства реалізуються в двох основних формах: *вплив* (прямі зв'язки) та *взаємодія* (прямі й зворотні зв'язки). Співпраця громадянського суспільства з державою повинна відбуватися на рівноправних засадах, коли суспільні інститути мають можливість впливати та контролювати діяльність влади.

У демократичних країнах громадянське суспільство виступає в ролі партнера держави у вирішенні соціальних і суспільних проблем. Держава бере на себе зобов'язання створити сприятливі правові умови для діяльності організацій громадянського суспільства, забезпечує значну частину фінансування їх діяльності (наприклад, у країнах Євросоюзу 40-60 %

загального доходу організацій громадянського суспільства становить державне фінансування) та залучає до надання соціальних послуг (у Німеччині 60 % гарантованих державою соціальних послуг надаються неурядовими організаціями).

У свою чергу організації громадянського суспільства беруть на себе виконання таких функцій:

- 1) надання соціальних послуг і робота з людьми з особливими потребами (інваліди, люди похилого віку, багатодітні та малозабезпечені сім'ї);
- 2) виконання спільних із державою проектів щодо вирішення актуальних суспільних, гуманітарних проблем (безпритульність, бездомність, СНІД, наркоманія, здоровий спосіб життя тощо);
- 3) залучення різних суспільних груп до формування державних і місцевих рішень;
- 4) моніторинг діяльності органів влади та політиків, недопущення неефективного державного управління та корупції та ін.

Розвиток громадського сектора – один з ефективних засобів боротьби з бідністю. Інститути громадянського суспільства беруть на себе виконання тієї соціальної роботи, від якої відмовляється бізнес через їх низьку прибутковість. Державні установи часто неспроможні швидко налагодити надання нових соціальних послуг через бюрократичну тяганину, а організації громадянського суспільства виявляють високий ступінь мобільності та інноваційності. Більше того, послуги, що надаються такими організаціями, як правило, дешевші, ніж послуги бізнесу й державних установ, адже вони не орієнтовані на прибуток, активно використовують волонтерів і залучають благодійні пожертви. Так, у Франції в громадському секторі задіяно більше людей, ніж у секторі будівництва або транспорту.

Щоденна діяльність громадянського суспільства та його організацій є необхідною умовою функціонування правової держави і демократичного урядування. І навпаки, ігнорування та придушення громадських ініціатив, відсутність механізмів участі громадськості й організацій громадянського суспільства у процесі ухвалення рішень призводять до стагнації суспільства, зростання корупції, усунення численних груп громадян від розв'язання соціальних проблем на рівні громад і держави загалом.

Як наслідок, все більш вагомим стає офіційне визнання ролі громадянського суспільства у встановленні стабільних моделей демократії. Підтвердженням цього є те, що в останні роки багато європейських держав прийняли документи, в яких отримали розвиток ідеї щодо взаємної користі взаємовідносин між державою та громадянським суспільством. Зокрема, у даний час діють: в Англії та Канаді – угоди про взаємовідносини між урядом і некомерційним сектором, в Данії – Стратегія підтримки громадянського суспільства, в Естонії – Концепція розвитку громадянського суспільства, в Угорщині – Стратегія уряду щодо громадянського суспільства.

3. Законодавчі основи регулювання діяльності громадянського суспільства в Україні

В Україні усвідомлюють важливість і необхідність офіційного визнання ролі громадянського суспільства в розвитку правової, соціальної, демократичної держави, і тому прагнуть скористатися позитивним досвідом європейських країн.

Поштовхом для становлення громадянського суспільства в нашій державі стало прагнення до створення демократичного суспільства, потреба у всебічному забезпеченні прав і свобод людини, визнання необхідності створення правової держави. Основою створення та функціонування громадянського суспільства в Україні є положення Конституції України, а саме:

- права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст та спрямованість діяльності держави; держава відповідає перед людиною за свою діяльність; утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави (стаття 3);
- держава гарантує право кожного на свободу світогляду і віросповідання (стаття 35);
- держава закріплює право за громадянами України на свободу об'єднання у політичні партії та громадські організації (стаття 36);
- держава гарантує право громадянам брати участь в управлінні державними справами (стаття 38);
- держава створює належні умови, що забезпечують право усіх направляти індивідуальні чи колективні письмові звернення або особисто звертатися до органів державної влади, органів місцевого самоврядування (стаття 40) тощо.

Законодавчою основою регулювання діяльності громадянського суспільства є: Цивільний кодекс України, Закони України „Про об'єднання громадян”, „Про молодіжні та дитячі громадські організації”, „Про звернення громадян”, „Про органи самоорганізації населення”, „Про благодійництво та благодійні організації”, „Про соціальні послуги”; Указ Президента України „Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики”; постанова Кабінету Міністрів України „Про затвердження Положення про волонтерську діяльність у сфері надання соціальних послуг” та інші нормативно-правові документи.

На державному рівні за роки незалежності накопичено певний досвід взаємодії держави з окремими інститутами громадянського суспільства, зокрема, такими як: Рада представників громадських організацій національних меншин України та Рада Українського козацтва при Президентові України, громадські ради при центральних, місцевих органах виконавчої влади тощо.

З метою підготовки до вступу до Європейського Союзу Україна має бути готова взяти на себе обов'язки членства й відповідати необхідним економічним і політичним вимогам, що визначені у Копенгагенських критеріях, встановлених Європейською Радою 22 червня 1993 року. Відносно громадянського суспільства ці вимоги передбачають стабільність законів й

інституційних структур, що гарантують демократію, верховенство закону, забезпечення прав людини, повагу та захист прав національних меншин.

Можна сказати, що для взаємодії держави та громадянського суспільства в Україні вже створено, визначені умови, але вони повинні одержати свій подальший інтенсивний розвиток на основі системних підходів до формування української моделі громадянського суспільства, націленої на досягнення високих стандартів якості життя громадян і реалізацію демократичних прав і свобод у суспільстві.

Так, Кабінет Міністрів України ухвалив Концепцію сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, яка визначає основні засади діяльності органів виконавчої влади щодо створення сприятливих умов для розвитку громадянського суспільства та зміцнення демократії в Україні. Згідно з Концепцією до інститутів громадянського суспільства належать: громадські організації, професійні та творчі спілки, організації роботодавців, благодійні, релігійні організації, недержавні засоби масової інформації та інші невідприємницькі товариства і установи.

Концепція спрямована на посилення процесу демократизації органів влади, розвиток і зміцнення інститутів громадянського суспільства, налагодження тісного співробітництва з метою подальшого удосконалення партнерських відносин. Вона встановлює головні завдання державної політики, визначає принципи взаємодії органів виконавчої влади й організацій громадянського суспільства, зокрема: „соціального партнерства”; взаємної відповідальності; невторчання державних структур у діяльність громадянських інститутів, за винятком випадків, установлених законом; відкритості та прозорості у діяльності органів виконавчої влади. Важливим механізмом гласності стане моніторинг реалізації Концепції органами виконавчої влади та інститутами громадянського суспільства спільно або самостійно.

Наступним кроком для створення сприятливих умов для подальшого розвитку громадянського суспільства в Україні став План заходів щодо реалізації Концепції сприяння органами виконавчої влади розвитку громадянського суспільства, затверджений Кабінетом Міністрів України.

Так, наприклад, з метою забезпечення його виконання органами місцевого самоврядування систематично проводяться засідання громадських рад при обласній, районних держадміністраціях і політичних рад при головах обласної та райдержадміністрацій з актуальних питань економічного та соціального розвитку, проблем державотворення, життєдіяльності населення. Зокрема питання про:

- вдосконалення діяльності з видачі суб'єктам господарювання документів дозвільного характеру;
- продажу земельних ділянок відповідно до чинного законодавства;
- співпрацю місцевих органів виконавчої влади, політичних, громадських, релігійних організацій та координацію їх діяльності щодо надання допомоги людям похилого віку;

- організацію дозвілля молоді, формування у неї загальнолюдських моральних і духовних цінностей;
- надання допомоги дітям незахищених категорій;
- становище інвалідів в Україні та проблеми їх соціального захисту;
- профілактику наркоманії та ВІЛ/СНІДу серед дітей і молоді;
- створення дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей;
- участь громадських організацій у зборі благодійних коштів для постраждалих від стихійного лиха та ін.

Лекція №5

Тема 5. Зв'язки з громадськістю в умовах сучасного політичного процесу побудови громадянського суспільства в Україні

Питання для обговорення

1. Зв'язки з громадськістю в Україні як один з чинників політичного процесу.
2. Сучасний стан політичних зв'язків з громадськістю.
3. Оновні принципи політичних зв'язків з громадськістю в громадянському суспільстві.
4. Форми взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства.
 - 4.1. Співвідношення зв'язків з громадськістю та ЗМІ.
 - 4.2. Особливості зв'язків з громадськістю в умовах сучасного інформаційного суспільства: проблеми та протиріччя.

1. Зв'язки з громадськістю в Україні як один з чинників політичного процесу

Зв'язки з громадськістю виступають однією з важливих засад ефективного функціонування демократичної системи в сучасному суспільстві. Зв'язки з громадськістю, виступаючи одним з аспектів політичної взаємодії, втілюють значну частину співпраці політичних акторів один з одним, а також з тими соціальними суб'єктами, від думки і реакції яких вони залежать значною мірою. Водночас вони сприяють організації громадської участі в політичних процесах.

Виникнення і розвиток зв'язків з громадськістю в Україні, їх становлення як одного з чинників політичного процесу є закономірним наслідком розвитку демократичних інститутів. Встановлення діалогових, партнерських відносин між політичною владою та інститутами громадянського суспільства - одне з ключових завдань української державності. Основою функціонування механізмів взаємодії політичних інститутів з громадськістю є надання цими інститутами через посадових осіб певним чином підготовленої інформації. Ефективність функціонування органів влади і управління все більшою мірою визначається їх здатністю гнучко реагувати на зміни, що відбуваються, приводити інноваційний

механізм безперервного вдосконалення політичного управління у відповідність з цілями і завданнями громадянського суспільства.

Тому актуальним представляється розгляд *політичних зв'язків з громадськістю, які забезпечують розуміння між взаємодіючими суб'єктами політичних процесів, сприяють встановленню політичної стабільності та гармонізації відносин між людьми в політичній сфері.*

Власне розвиток інституту зв'язків з громадськістю, разом з іншими, стимулювався причинами політичного порядку. Концентрація капіталу і монополізація зумовили встановлення специфічних відносин між державою і монополіями, державними установами та іншими суспільними інститутами і, нарешті, між самими цими інститутами в їх зусиллях впливати на різні гілки державної влади. Групи інтересів в своєму прагненні добитися вигідного ним законодавства і урядових рішень, теж повинні були постійно апелювати до громадської думки.

Сучасні інформаційні технології надають політичним акторам якісно нові можливості двосторонньої взаємодії з громадянами в індивідуальному порядку і онлайн-режимі. Таким чином, у сфері взаємодії політичних інститутів з громадянським суспільством механізм зв'язків з громадськістю технологічно трансформується і вбудовується в більш комплексний по функціональних і технологічних можливостях мережевий механізм інтерактивної інформаційної взаємодії.

Якщо правлячий політичний режим не прагне або не здатний вступати в партнерський та рівноправний діалог з суспільством, навмисно деформує або повністю ігнорує сферу політичних зв'язків з громадськістю, то неминуче наростають негативні тенденції в його взаєминах з суспільством, які характеризуються кризою легітимності влади, відчуженням влади від суспільства і втратою правлячим політичним режимом суспільної довіри і підтримки.

Система «електронної держави» створює нові можливості для підвищення ефективності політичних зв'язків з громадськістю, які полягають у тому, що суспільство отримує не лише широкий доступ до інформації, але і можливість впливати на процес ухвалення державних рішень, брати в їх підготовці інтерактивну участь, що кінець кінцем також підвищує прозорість роботи державного сектора.

Існують особливості політичних зв'язків з громадськістю, що відрізняють їх від подібної діяльності в економічній сфері, а саме, що: політичні зв'язки з громадськістю формувалися у сфері розвитку особливого - політичного, а не економічного ринку; в процесі публічної взаємодії структур метою спілкування виступав не прибуток, а завдання і цінності боротьби за владу, зміни суспільних статусів, завоювання престижу; у політичній діяльності існують власні канали зв'язку.

Використання технологій зв'язків з громадськістю з метою впливу на громадську думку веде до якісної трансформації сучасного політичного процесу. Прагнення до систематичного контролю за свідомістю і поведінкою громадян безпосередньо пов'язане з постійним маніпулюванням масовою

свідомістю, що неминуче призводить до заміни інформації дезінформацією. Визначено, що поширення використання політичних зв'язків з громадськістю об'єктивно примушує акторів до більш чесної інформаційної політики.

2. Сучасний стан політичних зв'язків з громадськістю

Сучасний стан політичних зв'язків з громадськістю в характеризується синтезом досягнень політичної PR-практики та її наукового, теоретичного осмислення, появою спеціалізованих структур, що професійно займаються політичною PR-діяльністю, наукових шкіл, мережі освітніх установ, які здійснюють підготовку за цією професією. Все це свідчить про процеси становлення в Україні політичних зв'язків з громадськістю як особливого політичного інституту.

Конвергенція мобільних і комп'ютерних інформаційних технологій відкриває нові перспективи перед політичними зв'язками з громадськістю. Використання мобільних технологій в політичній сфері не лише забезпечує нові канали взаємодії з громадськістю, але і робить мобільнішою саму систему політичних відносин. В найближчому майбутньому особистий мобільний телефон громадянина може стати інструментом спілкування з представниками влади і політичних партій, трансляції відеозвернень політиків тощо.

Перешкодами до впровадження «мобільного уряду» є неготовність державних органів до впровадження елементів мобільних технологій в свою взаємодію з населенням і низька міра технічної підготовленості українських користувачів мобільного зв'язку.

Існує поняття «піар-демократія», яке слід застосовувати для опису плюралістичного суспільства, де існує свобода ЗМІ, а велика частина інформаційних взаємин, які ініціює політична система, здійснюється з метою переконати громадськість в тому, що політичні стратегії, які реалізуються, - вірні, закони і судочинство - легітимні, і що певна політична сила більш гідна представляти групи виборців, чим її конкуренти.

Визначення Сучасної служби із зв'язків з громадськістю як посередницької організаційної структури в системі «політика-суспільство» має власний інформаційний потенціал та забезпечує обмін політичною інформацією між суб'єктами політики та суспільство.

В цілому зв'язки із громадськістю виконують три основні функції:

- контролювання думки та поведінки громадськості з метою задоволення потреб та інтересів передусім політичного інституту, від імені якого проводяться PR-акції;
- реагування на громадськість, тобто інститут враховує події, проблеми або поведінку інших і відповідним чином реагує на них;
- досягнення взаємовигідних відносин між усіма пов'язаними з політичним інститутом групами громадськості шляхом сприяння плідній взаємодії з ними.

Такі функції PR частково відображають історичні етапи становлення та розвитку цього інституту.

Визначальною умовою становлення інституту політичних зв'язків з громадськістю було формування демократичних основ суспільства, закріплення й розширення прав людини та громадянина, поступове створення рівних можливостей для реалізації людських потенцій. Констатовано, що феномен «паблік рилейшнз» використовується як у вузькому (технологія зв'язків із громадськістю), так і в широкому значенні - як невід'ємний елемент політики, політичного управління.

3. Основні принципи політичних зв'язків з громадськістю в громадянському суспільстві

Для найбільш точного з'ясування ролі й місця зв'язків із громадськістю у політичному процесі виокремлені основні принципи політичних зв'язків з громадськістю, що складаються у

- 1) взаємній вигоді суб'єкта і об'єкта дії;
- 2) чесності всіх прямих або непрямих суб'єктів PR-практики;
- 3) вільному доступі до будь-якої інформації з боку будь-якого суб'єкта PR, що бере участь у процесі реалізації особистих інтересів і цілей.

Найбільш узагальненим і універсальним є таке визначення зв'язків із громадськістю - це управлінська діяльність, спрямована на встановлення взаємовигідних гармонійних відносин між організацією та громадськістю, від якої залежить успіх функціонування цієї організації. PR, по суті, - інформаційна технологія, технологія управління інформацією для досягнення цілей організації за допомогою інформації.

Специфіка технологій зв'язків з громадськістю в органах виконавчої влади виявляється в тому, що найчастіше саме PR виступає у функції «регулювальника» конфліктних ситуацій у будь-якій організації.

Звичайний партійний PR - це двокомпонентний механізм, що складають, по-перше, меседж, або основне повідомлення партії, по-друге, канали донесення цього меседжа до реципієнтів на певній території. В умовах постіндустріального суспільства політична партія пов'язана відразу з декількома десятками компактних і мобільних груп людей, які по-різному ідентифікуються.

Для підтримування інформаційного обміну з кожною з таких груп використовують відразу декілька засобів зв'язку. Таким чином збільшується загальна кількість партійних каналів зв'язків з громадськістю.

Практично всі основні суб'єкти української політики сприймають свою політичну діяльність як бізнесмени, тобто знаходять ресурси та вкладають їх в політичний процес, розраховуючи на прибуток. Політики та фахівці з піару беруть участь у політиці як професіонали: займаючись виробництвом суспільних благ, вони мають на меті, перш за все, досягнення особистої вигоди.

4. Форми взаємодії органів державної влади та громадянського суспільства

Однією з основних умов забезпечення високої якості та ефективності політичного рішення є застосування PR-супроводження, яке є сукупністю інформаційних технологій та містить низку організаційних заходів, що формують громадську думку. Основні завдання PR-служб - своєчасно повідомляти громадян про діяльність державних інститутів та інформувати осіб, що приймають рішення, про реакцію громадськості на політику, що проводиться або заплановані дії.

Специфіка PR-служб у органах державної влади й управління вирізняється не тільки особливостями технологій. Вирішальна відмінність залежить від сутності політики, що проводиться. Якщо ця політика здійснюється на користь більшості, на користь значної частини громадян, то й сам механізм гармонізації інтересів діє ефективно. У цій ситуації зв'язки з громадськістю стають найважливішим компонентом керування взагалі та адміністративного управління зокрема. Вони природно вписуються в систему управлінських дій.

Рівень відкритості державної влади та всієї політичної системи безпосередньо впливає на стан громадянського суспільства. Якщо в попередню епоху діяльність влади для населення подано лише як віддзеркалення роботи міністерств, відомств, державних високопосадовців у ЗМІ, то в інформаційну постіндустріальну епоху «відвертість» політичної системи означає, окрім посередницької ролі ЗМІ між владою і суспільством, налагодження прямого двобічного зв'язку органів влади й населення. Основну роль в цій ланці відіграє правильна організація зв'язків з громадськістю.

Отже, зв'язки з громадськістю це:

- 1) динамічна управляюча система, в якій ланкою, що управляє, виступає суб'єкт PR (джерело інформації), діяльність якого спрямовано на громадськість;
- 2) програмна діяльність, тобто систематичні, регулярні зусилля, здійснювані відповідно до розробленої програми;
- 3) система відносин, побудована на ресурсі «довіри» та «прозорості»;
- 4) робота з простором «ідеального», тобто громадською думкою, масовою та груповою свідомістю, системами політичних цінностей;
- 5) робота в інформаційному просторі;
- 6) система надійних каналів взаємодії із громадськістю, найважливішими з яких є міжособові зв'язки, засоби масової інформації та системи електронного зв'язку;
- 7) система етичних відносин, заснованих на принципах чесності, взаєморозуміння, партнерства й дотримання суспільних інтересів;
- 8) діяльність, технології, стратегії та методи якої удосконалюються й розвиваються.

4.1. Співвідношення зв'язків з громадськістю та ЗМІ

Саме процеси у ЗМІ сприяли розвитку зв'язків із громадськістю. З метою економії більшість ЗМІ скоротили чисельність репортерів. Якщо раніше журналісти освітлювали практично всі основні сфери громадської та ділової активності, то сьогодні більшість компаній та організацій, політичних зокрема, не сподіваються на те, що з ними зв'яжуться ЗМІ. У ситуації такої незацікавленості постає необхідність власними зусиллями доповнювати новинами про себе ЗМІ або безпосередньо подавати інформацію цільовій аудиторії.

Існує своєрідна конфронтація між представниками PR-агентств та співробітниками ЗМІ, хоча ці сфери діяльності мають чимало спільного: орієнтовані на єдиний продукт - інформацію, однак розрізняються методи подання, засоби обробки та мета оприлюднення. Представники PR-агентств стереотипно вважають ЗМІ корумпованими, а журналісти, в свою чергу, зневажливо висловлюються на адресу піарників, які, на їх думку, не є спеціалістами у багатоскладовій справі формування контенту преси. Однак статистика свідчить, що фахівці з PR рекрутуються здебільшого саме з журналістів. А тому, зважаючи на закономірну тенденцію оптимізації PR-технологій, можна припустити часткову асиміляцію провідного досвіду ЗМІ в дану сферу, та, водночас, підвищення журналістської кваліфікації завдяки засвоєнню новітніх інфокомунікаційних стратегій.

4.2. Особливості зв'язків з громадськістю в умовах сучасного інформаційного суспільства: проблеми та протиріччя.

Інтернет-технології сприяють формуванню нових принципів взаємодії політики та суспільства, які є більш оптимальними. За допомогою електронних пристроїв зміцнюється особиста інформаційна незалежність, розширюються можливості для конвенціональної участі людей у політичному процесі. З іншого боку - Інтернет-технології стають причинами додаткової загрози та ризиків для традиційних принципів демократії. У суспільстві виникають нові інформаційні бар'єри, нові критерії нерівності, окреслюються контури моделей «віртуальної політики» та «маніпулятивної демократії».

Зв'язки з громадськістю в умовах сучасних технологій дозволяють нівелювати загрози цифрової нерівності. Визначено, що в «електронній державі» вони дозволяють: ініціювати та стимулювати інформацію, яка надходить знизу, особливо від найбільш просунутої частини зацікавленої громадськості, що працює в он-лайн режимі в Інтернеті; впливати на громадську думку найбільш просунутої частини зацікавленої громадськості, а через неї - на ширші прошарки, оскільки саме в цьому секторі більше громадських лідерів, ніж серед населення в цілому; взаємодіяти з громадською думкою через мережу Інтернет; забезпечують широкий спектр альтернативних шляхів і методів вирішення проблем та можливості відбору з них найбільш оптимальних, а також підтримку постійного контакту з тими громадянами, які внесли певні конструктивні пропозиції.

Отже, зв'язки з громадськістю є специфічним видом політичної діяльності з відповідними інформаційно-організаційними інструментами. Вказується, що ЗМІ та зв'язки з громадськістю взаємно доповнюють один одного та еволюціонують разом до все більш витончених технологій взаємодії політики з громадянами. Інваріантами цієї еволюції залишаються підтримка взаємної довіри між громадянами і політичними структурами та розвинена громадська відповідальність населення.

Інформаційні технології сучасного суспільства уможливають відкритість та прозорість взаємодії політики та громадян, сприяють формуванню атмосфери взаємної довіри та зростанню громадської відповідальності населення.

Висновки

Кінець ХХ століття ознаменувався розвитком і формуванням нових форм інформаційного обміну, що проникли й в політику. В Україні, як і в багатьох інших країнах, що йдуть шляхом демократичного розвитку, в цей період відбувається становлення системи активних публічних взаємодій, учасниками яких стають державні і політичні інститути, а також громадяни як члени суспільства. Потреба громадянського суспільства в цивілізованих процесах політичної взаємодії породжує новий різновид політичної діяльності - політичні зв'язки з громадськістю.

Стрімкість розвитку політичного PR обумовлена зміцненням міжнародних контактів між політичними структурами; удосконалення стратегій та механізмів політичного PR залежить як від соціальних потреб, так і від технічного прогресу, а складність його тактико-методологічних прийомів спонукала до появи нового типу професійної діяльності.

Нові технічні можливості, перш за все наявність розгалуженої мережі, Інтернет, уможливають функціонування моделі двобічного збалансованого зв'язку, що забезпечує реальний діалоговий режим із громадянами, їх об'єднаннями та владними структурами.

Реальна PR -практика значно випереджає динаміку розвитку теорії, і багато аспектів даної проблеми в теоретичних дослідженнях розглянуто не в повному обсязі або й зовсім відсутні.

Основними функціональними особливостями зв'язків із громадськістю в органах державної влади є сприяння реалізації функцій демократичної влади та її легітимізація; залучення громадськості до державного управління; узгодження політичних інтересів великих соціальних груп; створення позитивного іміджу; дотримання правил чесної конкуренції; підтримка професійних контактів з мас-медіа; сприяння прозорості та відкритості влади, що є найважливішими вимогами демократії.

Особливість зв'язків з громадськістю органів державної влади складає їх пов'язаність з багатьма сферами життя суспільства та необхідність забезпечення інтересів усіх соціальних груп. З цього випливають переваги і проблеми роботи держапарату. Перевагами є значний рівень урахування інтересів населення, а недоліки породжено невисокою сфокусованістю на

життєвих потребах кожного окремого громадянина та складності забезпечення балансу конкуруючих інтересів різних частин суспільства.

Розвиток зв'язків із громадськістю політичних партій і політиків став результатом процесу маркетизації політичної сфери, що все більш поглиблюється та стимулює радикальну зміну принципів взаємодії між учасниками політичного процесу. Якщо раніше політики пропонували суспільству власне, як правило, ідеологічно обґрунтоване розуміння цілей та завдань подальшого розвитку, намагаючись за допомогою пропаганди переконати в його перевагах ідеологічно близькі групи громадян і отримати від них електоральну підтримку, то сьогодні попит на політичні послуги породжує пропозицію, яку формують професіонали зв'язків з громадськістю, одержуючи за свою роботу певну винагороду.

В сучасних умовах оптимальним для регулювання політичних відносин є двобічний симетричний інформаційний взаємозв'язок, орієнтований на громадськість, а ЗМІ та новітні технічні засоби стають одним із основних інструментів діалогу влади та суспільства, що дають змогу вирішувати соціально значимі проблеми – від глобальних до локальних. У цих умовах наявність PR -служб є невід'ємною частиною стратегії та тактики політичної взаємодії, аспектами діяльності яких є виробництво, передавання, сприйняття, тлумачення інформації, формування або модифікація громадської думки та іміджу суб'єкта влади впродовж усього періоду його політичного життя.

PR -технології мають стати загальним механізмом функціонування органів державної влади, оскільки вони впливають на політичну свідомість, ціннісні орієнтації та цілі різних верств населення, завдяки яким можна отримати масову підтримку будь-яких соціально-політичних змін. Саме тому необхідно практикувати цивілізовані форми діалогу влади й суспільства, зв'язків держави з громадськістю, складовими яких є контроль діяльності державного апарату не лише зверху, але й знизу, створення й функціонування інститутів PR.

В даний час саме ЗМІ залишаються найбільш ефективними посередниками у відносинах населення з владою. Однак, навіть із урахуванням їх відкритості, оперативності у формулюванні оцінок і позицій, можливостей відображати інтереси та сподівання найрізноманітніших груп і верств населення, сучасні ЗМІ не можуть бути провідним інструментом у системі політичного представництва громадян, хоча вони істотно впливають на правила політичної гри, навіть модифікують їх та формують відносини між «верхами» й «низами». Нові типи та різновиди інформаційної взаємодії стають метою професійної PR -діяльності, що набуває значно більшого соціально-політичного змісту та стає дієвим важелем державного управління, забезпечуючи партнерські відносини між владою й суспільством у динамічному процесі проведення соціально-економічних та політичних перетворень.

Однією з головних тенденцій сучасного періоду є масштабне вторгнення ЗМІ в процеси політичної взаємодії, перехід від трудомістких політичних взаємодій до капіталомістких, поширення практик стратегічного управління

потоками інформації, конфлікт між політиками й журналістами з приводу формування суспільного порядку та витіснення логіки партійних програм логікою медійних презентацій. В умовах підвищення нестабільності політичних орієнтацій електорату політики, щоб краще продавати себе виборцям, вимушені імпортувати на політичну арену ринкову техніку, звертатися до послуг професіоналів з інших сфер, використовувати нові форми інформаційної взаємодії.

Дослідження ролі Інтернет в організації політичних зв'язків із громадськістю засвідчило, що переважна більшість політичних структур не в повному обсязі використовує ці ресурси для інтерактивної взаємодії з громадянами й організаціями.

PR-діяльність ведеться сьогодні у всіх сферах політичного життя. Її застосовують уряди, прагнучи забезпечити собі міжнародний авторитет, підтримку громадян та великого бізнесу; регіональні лідери, що мають на меті повернути до своїх територій увагу інвесторів, туристів та ін.; політичні лідери та рухи, щоб отримати голоси виборців та підтримати власну репутацію.

У результаті дослідження автор дійшов висновку, що для сучасної України необхідною є програма налагодження конструктивних зв'язків із громадськістю «на перспективу», зважена просвітницька робота серед різних груп населення, яка має підвищити рівень довіри з боку громадськості, різних соціальних груп до інститутів влади, політичних структур, політичних і державних діячів.

Література

Основна:

1. Балабанова Л. В. Паблік рилейшнз [Текст] : навч. посібник реком. МОНУ / Людмила Веніамінівна Балабанова, Катерина Вячеславівна Савельєва. – К. : ВД "Професіонал", 2008. – 528 с.
2. Бебик В. М. Інформаційно-комунікаційний менеджмент у глобальному суспільстві: психологія, технології, техніка паблік рилейшнз / Валерій Михайлович Бебик. – К. : МАУП, 2005. – 440 с.
3. Березенко В. PR в Україні: наукове осмислення феномену: монографія / В. В. Березенко. — К.: Академія Української Преси, 2013. – 388с.
4. Коник Д. Комунікаційні моделі оптимізації соціальних ризиків (PR-технології) // Чорнобиль і соціум. – Вип. 10. – К.: ПЦ "Фоліант", 2004. – С. 95-108.
5. Коник Д.Л. Третій сектор та соціальні практики // Вісник Академії праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Науково-практичний збірник. – 2005. – № 4 (32). – С. 38-45.
6. Королько, В. Г. Паблік рилейшнз: Наукові основи, методика, практика : Підручник / Валентин Григорович Королько. – 2-е вид. доп. – К. : Видавничий дім "Скарби", 2001. – 400с.
7. Руденко О.І. Особливості функціонування зв'язків з громадськістю в органах державної влади / О.І. Руденко // Політологічний вісник: зб. наук, пр. - К., 2011. - Вип. 56. - С. 306-312.

8. Руденко О.І. Роль сучасних політичних PR-технологій у формуванні нових принципів взаємодії влади і суспільства / О.І. Руденко // Освіта регіону. Політологія. Психологія. Комунікації. - К., 2013. - № 2. - С. 143-146.

Додаткова:

1. Ільченко І. О. Інституціоналізація підготовки спеціалістів публік рилейшнз в Україні / І. О. Ільченко // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна. Сер.: Соціологія. – 2001. – №511, Вип.12. – С.136-139.
2. Моисеев, В. А. Паблік рилейшнз-средство социальной коммуникации (теория и практика) / Вячеслав Анатольевич Моисеев. – К. : Дакор, 2002. – 506с.
3. Мойсеев В. А. Паблік рилейшнз : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. рек. МОНУ] / Вячеслав Анатолійович Мойсеев. – К. : Академвидав, 2007. – 224 с
4. Пізнюк Л. В. Паблік рилейшнз : навч. посібник для дистанц. навчання / Л. В. Пізнюк. – К. : Ун-т "Україна", 2005. – 239с.
5. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз для професіоналов / Георгій Георгієвич Почепцов. – 6-е изд. – К. : РЕФЛ-бук, Ваклер, 2005. – 640 с.
6. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз для професіоналов : учебное пособие / Георгій Георгієвич Почепцов. – 131 сБлэк С. Паблік Рилейшнз. Что это такое? [Текст] / Сэм Блэк. – Ассоциация "Укрреклама". – 239 с. – Союз рекламистов Украины.
7. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз : Навч. посіб. / Георгій Георгієвич Почепцов. – 2-ге вид., виправ. і доп. – К. : Знання, 2004. – 373с.
8. Почепцов Г. Г. Паблік рилейшнз : навч. посіб. / Георгій Георгієвич Почепцов. – 3-ге вид., виправ. і доп. – К. : Знання, 2006. – 328 с.
9. Ротовский А.А. Системный PR. – Днепропетровск: Баланс Бизнес Букс, 2006. – 256с.
10. Слісаренко І. Ю. Паблік Рилейшнз у системі комунікації та управління : Навчальний посібник / Ігор Юрійович Слісаренко. – К : МАУП, 2001. – 104с.
11. Тихомирова Є. Б. PR-формування відкритого суспільства: Монографія / Є.Б. Тихомирова. – К.: Наша культура і наука, 2003. – 197 с.